

บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย

นางสาวลักขมิ ไชยทองศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-065-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF WOMEN MAGAZINES IN DISSEMINATION OF HEALTH KNOWLEDGE

Miss Laksami Chaithongsri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Graduate School

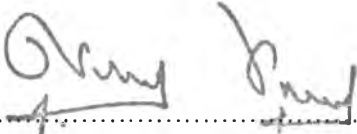
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

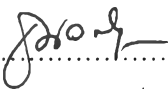
ISBN 974-332-065-2

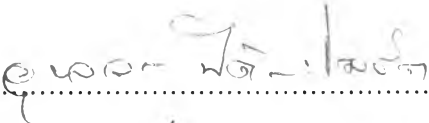
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย
โดย นางสาวลักขมมี ไชยทองศรี
ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนนะ โฉมยิต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชนวนดี บุญถื่อ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนนะ โฉมยิต)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

ศึกษามี โฆษทองศรี : บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย (THE ROLE OF WOMEN MAGAZINES IN DISSEMINATION OF HEALTH KNOWLEDGE) ต. ที่ปรึกษา: รศ. อุบลวรรณ ปิติพัฒนะ โงมพิศ, 131 หน้า. ISBN 974-332-065-2.

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของนิตยสารสตรีในการทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้อ่าน และการนำความรู้ต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากการอ่านนิตยสารสตรีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ประโยชน์ของสื่อและสาระประโยชน์ของเนื้อหา โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสารเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปริมาณ ประเด็นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงพาณิชย์ ตลอดจนรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวในนิตยสารสตรี 4 ฉบับ ได้แก่ ขวัญเรือน กุลสตรี คิฉัน และแพรว นอกจากนี้ได้ทำการสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำนิตยสาร และนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่าน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) นิตยสารกุลสตรีมีปริมาณเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในเชิงวิชาการมากที่สุด โดยนำเสนอในรูปแบบของคอลัมน์ประจำต่างๆ รองลงมา คือ นิตยสารคิฉัน ขวัญเรือน และแพรว สำหรับเนื้อหาในเชิงพาณิชย์นั้นพบปริมาณของเนื้อหาสูงสุดในนิตยสารขวัญเรือน รองมาคือ นิตยสารกุลสตรี คิฉัน และแพรว ตามลำดับ
- 2) เนื้อหาในเชิงวิชาการที่พบมากที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั่วไป รองลงมา คือ พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย และพฤติกรรมสุขภาพ
- 3) ผู้อ่านมีความสนใจในเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมากเป็นอันดับที่สี่ รองจากคอลัมน์ผู้หญิง/แฟชั่น/ความงาม สัมภาษณ์/สังคม/บุคคล และนวนิยาย/เรื่องแปล/เรื่องสั้น โดยผู้อ่านร้อยละ 46.8 เห็นว่าเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมีประโยชน์มาก ร้อยละ 57.4 ให้เหตุผลว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของตนเองได้ รองลงมาคิดว่าทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้น
- 4) การรับรู้ประโยชน์ของสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอื่นๆที่สอดคล้องกับรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

สรุปแล้ว นิตยสารสตรีมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ทั้งในแง่ประโยชน์ของตัวสื่อและสาระประโยชน์ของเนื้อหาที่นำเสนอ โดยผู้อ่านได้รับความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำนิตยสาร ในฐานะที่เป็นผู้ส่งสาร และสอดคล้องกับแนวคิดของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอีกด้วยในแง่ของการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้อ่าน อันเป็นผลกระทบต่อผู้อ่านและสังคมในเชิงบวก คือมีการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพอนามัยซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางจนถึงระดับสูง

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นวัตกรรมพัฒนาการ
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

408 52920 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION
KEY WORD: WOMEN MAGAZINES / KNOWLEDGE DISSEMINATION / HEALTH / HEALTH KNOWLEDGE

LAKSAMI CHAITHONGSRI : THE ROLE OF WOMEN MAGAZINES IN DISSEMINATION OF HEALTH
KNOWLEDGE. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. UBOLWAN PITIPATTANACAZIT 131 pp. ISBN
974-332-065-2

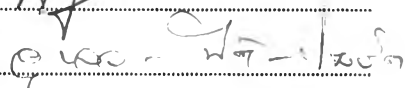
This research focuses on how readers can adapt knowledge gained from reading women magazines to benefit their health. Using content analysis method did the research together with informal interviews of all editors of selected women magazines and an opinion survey method. Content analysis mainly focused on both actual content and commercial content regarding health issues and ways of presenting these messages in 4 Thai women magazines, which are Kwanreun, Kulasatri, Dichan and Praew. On the other hand, formal interviews were conducted in order to obtain main objectives and policies in dissemination contents of these magazines from their editors. Result from content analysis along with interview data was compared to data analysis from opinion survey.

Research findings are as follows:

1. Kulasatri has the most actual content in term of quantity of pages while Kwanreun is the second most. On the other hand, Kwanreun conveys the most commercial content related to health issues and Kulasatri is the second most.
2. In terms of topics, most actual content concerns about general health knowledge, illness behaviors and psychological issues.
3. When being asked to rank the most 5 favorite topics in reading women magazines, content about health is the fourth topic that most readers are interested to read apart from columns about women/fashion/beauty, interview/social/individual columns and novels/fictions/short stories. 46.8 percent think that content about health is very useful and 57.4 percent think that content utility is practical for them as well as useful for keeping in good health.
4. Perceived utility of the media and health behaviors according to health believes are correlated with each other at a statistical significant value of .01 On the other hand, health knowledge and general health behaviors also significantly show their statistical correlation at a level of .01 Both statistical correlation are considered to be in an intermediate level.

In summary, women magazines have a role in dissemination of health knowledge to their readers both in terms of utility of the media and the content. In accordance with one of objectives of editors as senders, readers can gain both knowledge and able to adapt such knowledge to maintain their good health. This result reflects that women magazines play an important role of mass media in development communication in Thai society by giving information and knowledge that has an impact on readers' health knowledge understanding and behaviors.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นวัตกรรมศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆมิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆทั้งในด้านระเบียบวิธีวิจัย เนื้อหา และวิธีการนำเสนอผลการวิจัย พร้อมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญถือ และรองศาสตราจารย์อวยพร พานิช ประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคุณพนิดา ชอภวณิชชา คุณยุพา ส่งเสริมสวัสดิ์ คุณหญิงทิพย์วดี ปราโมช ณ อยุธยา และคุณภัทรนันท์ ชัยพงศ์เกษมที่อนุญาตให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในส่วนที่สำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณคุณมยุรี คุณรัชณี และบุคลากรประจำห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ในความเอื้อเฟื้อและความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ร่วมรุ่นทุกคน รวมทั้งสุภาภรณ์ และปาริฉัตร เพื่อนต่างสถาบันที่มีส่วนช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การทำงานรวมทั้งให้กำลังใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ คุณน้ำ ตลอดจนสมาชิกทุกคนในครอบครัว และ มร. แอนดรูว์ ซี. เบิร์นส เจ้าหน้าที่คนปัจจุบัน ที่เป็นกำลังใจ เข้าใจและสนับสนุนให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลงด้วยดีตลอดมา

ลักษมี ไชยทองศรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ปัญหำนำการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 นิยามคำศัพท์.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ความหมายของนิตยสาร.....	9
2.2 ความเป็นมาของนิตยสาร.....	9
2.3 บทบาทหน้าที่ของนิตยสาร.....	11
2.4 สื่อนิตยสารกับแนวคิดด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนา.....	11
2.5 แนวคิดเรื่องอิทธิพลของนิตยสาร.....	12
2.6 ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ.....	15
2.7 แนวคิดเรื่องการรับรู้ประโยชน์ของสื่อ.....	16
2.8 แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหา.....	17
2.9 แนวคิดและประเภทของพฤติกรรมสุขภาพ.....	18
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.10.1 งานวิจัยด้านนิตยสารสตรี.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.10.2	งานวิจัยด้านสุขภาพอนามัย.....23
2.10.3	งานวิจัยจากต่างประเทศ.....23
3	<p>ระเบียบวิธีวิจัย.....25</p> <p>3.1 รูปแบบการวิจัย.....25</p> <p>3.2 การวิเคราะห์เนื้อหา.....26</p> <p>3.3 การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ.....28</p> <p>3.4 การสำรวจความคิดเห็นผู้อ่าน.....29</p> <p style="padding-left: 20px;">ประชากร.....29</p> <p style="padding-left: 20px;">กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง.....29</p> <p style="padding-left: 20px;">การเก็บรวบรวมข้อมูล.....29</p> <p style="padding-left: 20px;">เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....29</p> <p style="padding-left: 20px;">การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....30</p> <p style="padding-left: 20px;">เกณฑ์ในการให้คะแนน.....31</p> <p style="padding-left: 20px;">การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย.....32</p> <p>3.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....33</p> <p>3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....33</p>
4	<p>ผลการวิจัย.....34</p> <p>4.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบวิเคราะห์เนื้อหา.....35</p> <p>4.2 ผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารสตรี 4 ฉบับ.....47</p> <p>4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่าน.....54</p>
5	<p>สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....81</p> <p>สรุปผลการวิจัย.....82</p> <p>อภิปรายผลการวิจัย.....86</p> <p>ปัญหาที่พบในการวิจัย.....90</p>

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	91
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	92
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	
แบบวิเคราะห์เนื้อหา.....	97
ภาคผนวก ข.	
แบบสัมภาษณ์.....	103
บทสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารขวัญเรือน.....	107
บทสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารกุลสตรี.....	110
บทสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารดิฉัน.....	112
บทสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารแพรว.....	114
สำเนาบทสัมภาษณ์ดร. สาทิส อินทรกำแหง.....	116
ภาคผนวก ค.	
แบบสอบถาม.....	123
ประวัติผู้วิจัย.....	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงอัตราส่วนของจำนวนหน้าทั้งหมดและหน้าโฆษณาโดยรวม.....36
2	แสดงอัตราส่วนของปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ในเชิงวิชาการเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของเนื้อหาโดยรวม.....37
3	แสดงอัตราส่วนของปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ในเชิงพาณิชย์เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของเนื้อหาโดยรวม.....38
4	แสดงอัตราส่วนของปริมาณการนำเสนอเนื้อหาทั้งในเชิงวิชาการและ เชิงพาณิชย์โดยแบ่งตามแนวคิดและประเภทของพฤติกรรมสุขภาพ.....39
5	แสดงอัตราส่วนของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งในเชิง วิชาการและเชิงพาณิชย์เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหน้าโดยรวม.....42
6	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับ.....49
7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....56
8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....56
9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส.....57
10	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....57
11	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....58
12	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....59
13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่ติดตามอ่าน.....60
14	แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ติดตามอ่าน.....61
15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการอ่าน.....62
16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมในการอ่าน.....62
17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลำดับความสนใจ ในคอลัมน์ที่อ่าน.....63
18	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นในเนื้อหา เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่นำเสนอในนิตยสารสตรี.....64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นในประโยชน์ของเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่นำเสนอในนิตยสารสตรี.....65
20	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลในสาระประโยชน์ของเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่นำเสนอในนิตยสารสตรี.....66
21	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ของนิตยสารสตรี ความรู้ พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย พฤติกรรมต่างๆ ไปที่สอดคล้องกับรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลรักษาสุขภาพโดยรวม.....67
22	แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้จากการอ่านนิตยสารสตรีระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง.....68
23	แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้จากการอ่านนิตยสารสตรีสตรีระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง.....69
24	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ประโยชน์จากการอ่านแตกต่างกัน.....70
25	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้จากการอ่านนิตยสารสตรีระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้สาระประโยชน์ทางด้านเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแตกต่างกัน.....71
26	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยที่ได้จากการอ่านนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับ.....72
27	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการนำความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากการอ่านนิตยสารสตรีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง.....75